

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я

*Методичні вказівки для самостійної роботи студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня кваліфікація «Магістр медицини»,
професійна кваліфікація «Лікар»,
галузь знань 22 «Охорона здоров'я»,
спеціальність 222 «Медицина»*

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 5 від 26.06.2020.

Харків
ХНМУ
2020

Громадське здоров'я : метод. вказ. для самост. роботи студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, освітня кваліфікація «Магістр медицини», професійна кваліфікація «Лікар», галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 222 «Медицина» / упоряд. В. А. Огнев, К. М. Сокол, І. А. Чухно та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.

Упорядники

- В. А. Огнев
- К. М. Сокол
- І. А. Чухно
- М. І. Ковтун
- С. Г. Усенко
- І. І. Черненко
- К. Г. Помогайбо
- А. А. Подпрядова
- П. О. Трегуб
- О. В. Орел
- А. В. Яременко

Харківський національний медичний університет
Кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я

Методичні вказівки

для самостійної роботи студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Освітня кваліфікація «Магістр медицини»

Професійна кваліфікація «Лікар»

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Студент _____

Факультет _____ медичний

Курс 4-й _____

Група _____

*Здоров'я не купити,
його дає розум.
(Народна мудрість)*

Методичні рекомендації складені на допомогу студентам під час самостійної роботи з розділу 2 «Громадське здоров'я» з дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я». Методичні рекомендації відповідають програмі навчання студентів медичного факультету вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. До них включені всі теми з дисципліни, що виносяться на практичні заняття, кожна з яких має такий зміст:

- мета заняття;
- перелік необхідних для засвоєння дисципліни знань і умінь;
- список рекомендованої літератури;
- індивідуальні завдання для самостійної роботи.

Виконання самостійної роботи в повному обсязі є обов'язковою умовою навчальної програми.

Практичні заняття проводяться відповідно до розкладу університету. Починаються вони з оголошення теми, перевірки базового рівня знань студентів за допомогою тестових, письмових чи усних завдань. Потім викладач приступає до розбору теми та тестових завдань. Закріплення вивченого матеріалу проводиться шляхом виконання індивідуальної самостійної роботи. У кінці заняття викладач приймає весь обсяг виконаної роботи і підписує зошит.

Засвоєння матеріалу практичних занять (поточний контроль) перевіряється відповідно до цілей тем дисципліни. Підсумковий атестаційний контроль проводиться на останньому практичному занятті з використанням програмованих методів навчання, ситуаційних завдань, опитування згідно зі стандартизованими контрольними питаннями.

Видами навчальної роботи відповідно до навчального плану є: лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів, консультації.

Вивчення соціальної медицини, громадського здоров'я передбачено на 3-му та 4-му курсі. Розділ 2 «Громадське здоров'я» вивчається на 4-му курсі. Для вивчення дисципліни виділено 90 навчальних годин, з них практичні заняття – 30 год, лекції – 10 год, самостійна робота студентів – 50 год.

Не атестованими вважаються студенти, які під час вивчення дисципліни мали невідпрацьовані пропущені лекції, практичні заняття та незадовільні оцінки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	№ теми	Зміст	Оцінка	Стор.
1	1	Концепція здоров'я і благополуччя населення. Оцінка стану здоров'я і благополуччя населення		9
	2	Методика вивчення і оцінка основних демографічних показників (статика населення)		11
2	3	Методика вивчення і оцінка основних демографічних показників природного руху населення (динаміка населення). Аналіз демографічної ситуації		12
	4	Методика вивчення і оцінка показників немовлячої та материнської смертності		18
3	5	Методика вивчення і оцінка захворюваності населення. Міжнародна статистична класифікація хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям (МКХ-10)		23
	6	Методика вивчення і оцінка захворюваності населення на найважливіші соціально-значущі захворювання		29
4	7	Методологічні основи дослідження тягаря захворювань. Значення результатів для системи громадського здоров'я		31
	8	Медико-соціальні аспекти інвалідності. Фізичний розвиток і донологічні стани населення. Методика розрахунку і аналізу показників інвалідності		34
5	9	Комплексна оцінка стану громадського здоров'я населення		36
	10	Методологія аналізу причин соціальної нерівності в збереженні здоров'я населення і його забезпечення		37
6	11	Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики		38
	12	Промоція здоров'я. Види, форми і методи		42
7	13	Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Прес-релізи та зв'язок із засобами масової інформації		45
	14	Підсумковий контроль		
		Додатки		49

П.І.Б. студента _____ курс ____ група ____ ф-т _____			
Вид контролю	Кількість балів	Дата	Підпис
Поточний контроль			
Комп'ютерне тестування			
Підсумковий контроль			
Підсумкова оцінка			

Програма вивчення навчальної дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» складена відповідно до проекту стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 222 «Медицина», обговореного на XIII Міжнародній науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні питання якості медичної освіти» (12–13 травня 2016 року, м. Тернопіль) і зразкового навчального плану підготовки спеціалістів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» у вищих навчальних закладах МОЗ України за спеціальністю 222 «Медицина» освітньої кваліфікації «Магістр медицини» професійної кваліфікації «Лікар», затверджена МОЗ України 26.07.2016 р.

Опис навчальної дисципліни (анотація). Навчальна дисципліна «Соціальна медицина, громадське здоров'я» передбачає оволодіння знаннями з таких напрямків:

- *біостатистика*, яка передбачає визначення і аналіз основних біостатистичних показників і критеріїв на принципах доказової медицини;
- *статистика здоров'я населення* на основі аналізу комплексу медичних показників: демографічних, захворюваності, інвалідності, фізичного розвитку;
- *організація охорони здоров'я* – діяльність системи щодо забезпечення збереження, зміцнення і відновлення здоров'я населення, в тому числі організації медичної допомоги та системи громадського здоров'я;
- *економічні основи системи медичного обслуговування населення* на основі вивчення організаційно-правових основ діяльності закладів охорони здоров'я в ринкових умовах, економічного аналізу і методів оцінки фінансово-господарської діяльності у сфері охорони здоров'я.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні принципи доказової медицини, теоретичні та методичні основи біостатистики, закономірності здоров'я населення, система охорони здоров'я, її організація і економіка.

Міждисциплінарні зв'язки. «Соціальна медицина, громадське здоров'я» як навчальна дисципліна:

- ґрунтується на вивченні студентами навчальних дисциплін: історії медицини, інформатики, етики, гігієни та екології, епідеміології, соціології та медичної соціології, основ економічних теорій;
- закладає основи вивчення організації лікувально-діагностичного процесу, а також оцінки його обсягу та якості при вивченні клінічних дисциплін;
- забезпечує вивчення правових і організаційних основ охорони здоров'я;
- сприяє формуванню профілактичного напрямку діяльності майбутніх лікарів з урахуванням можливого впливу на здоров'я населення чинників різного походження, оцінки ризику при розробці комплексних медико-соціальних заходів у взаємодії із системою громадського здоров'я;
- сприяє формуванню економічного світогляду і основних компетентнісних характеристик за методологією економічного аналізу діяльності медичних установ у сучасних умовах.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни.

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» є оволодіння необхідними знаннями, навичками і набуття компетенцій з дослідження, аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації, ресурсного забезпечення та діяльності системи охорони здоров'я, розробки з позицій доказової медицини рекомендацій щодо попередження та усунення шкідливого впливу факторів на здоров'я і щодо вдосконалення організації медичної допомоги населенню та системи громадського здоров'я.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я»:

- засвоєння теоретичних основ біостатистики;
- оволодіння сучасними принципами доказової медицини;
- ознайомлення з методиками визначення та аналізу основних біостатистичних показників і критеріїв;
- засвоєння методичних і теоретичних основ формування статистичних сукупностей для їх подальшого адекватного аналізу;
- засвоєння методів визначення, аналізу та оцінки основних показників популяційного здоров'я за окремими критеріями і у взаємозв'язку з факторами, що на нього впливають;
- засвоєння закономірностей і особливостей формування популяційного здоров'я;
- засвоєння принципів розробки заходів для збереження і зміцнення здоров'я населення та окремих його контингентів;
- засвоєння теоретичних і правових основ системи охорони здоров'я, її функцій і стратегічних напрямків розвитку;
- засвоєння основ, напрямів, завдань системи громадського здоров'я;

- засвоєння основ організації медичної допомоги, принципів оцінки організації та якості надання різних видів медичної допомоги населенню в умовах реформування охорони здоров'я;
- формування знань з питання експертизи втрати працездатності, її видів, порядку організації та дій медичних працівників щодо конкретних ситуацій експертизи втрати працездатності;
- засвоєння принципів розробки управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення діяльності установ охорони здоров'я;
- ознайомлення з розробкою бізнес-плану підприємницької діяльності в системі охорони здоров'я.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Відповідно до вимог стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетенцій**:

• *Інтегральна.* Здатність вирішувати типові та складні спеціалізовані завдання і практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я або у процесі навчання, передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

• *Загальні:*

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної галузі і розуміння професії.
- Здатність до здійснення саморегуляції і ведення здорового способу життя, здатність до адаптації і дій у новій ситуації.
- Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
- Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.

– Здатність оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт.

– Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

– Здатність діяти соціально відповідально і суспільно свідомо.

• *Спеціальні (професійні, предметні):*

– Здатність до оцінки основних показників здоров'я населення.

– Здатність до оцінки впливу соціально-економічних і біологічних детермінант на здоров'я, їх тенденцій у розрізі різних груп населення, визначення ризику.

– Здатність виявляти прояви нерівності стосовно здоров'я, спричинені соціальними детермінантами, і розробляти відповідні заходи для їх скорочення.

– Здатність застосовувати основні поняття та концепції доказової медицини та біостатистики при плануванні, проведенні та інтерпретації результатів досліджень.

– Здатність до організації надання та інтеграції медичної допомоги населенню.

– Здатність до забезпечення контролю за якістю послуг, що надаються охороною здоров'я на належному рівні.

– Здатність до планування і проведення заходів профілактики хвороб серед населення, в тому числі у співпраці з фахівцями громадського здоров'я.

– Здатність до розробки та впровадження систем моніторингу та оцінки ефективності інтервенцій профілактичних і діагностичних або скринінгових програм.

– Здатність до проведення аналізу діяльності системи охорони здоров'я, установ, підрозділів або фахівців охорони здоров'я.

– Здатність до проведення експертизи працездатності.

– Здатність до обробки державної, соціальної та медичної інформації.

– Здатність до здійснення адвокації, комунікації та соціальної мобілізації у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів і технік комунікації.

– Здатність визначати пріоритети у сфері охорони здоров'я, проводити оцінку потреб, розробляти і впроваджувати засновані на доказах стратегії і пропонувати науково обґрунтовані заходи.

1.4. Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

– отримання знань, навичок і набуття компетентностей з оцінки стану здоров'я населення та впливу на нього детермінант, оцінки ризику, а також розробки і впровадження профілактичних заходів, спрямованих на збереження, зміцнення здоров'я та соціальне благополуччя населення;

– отримання знань, навичок і набуття компетенцій з оцінки діяльності системи охорони здоров'я, установ, підрозділів або фахівців охорони здоров'я; виявлення та усунення негативних факторів впливу на їх роботу, а також розробки заходів щодо вдосконалення організації та поліпшення діяльності фахівців та установ охорони здоров'я.

1.5. Результати навчання для дисципліни.

– Аналізувати і оцінювати стан здоров'я населення.

– Аналізувати і оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів і комп'ютерних інформаційних технологій.

– Оцінювати вплив несприятливих чинників на стан здоров'я населення, (індивідуальне, сімейне, популяційне) в умовах медичного закладу за стандартними методиками, оцінювати ризик.

– Визначати пріоритети суспільного здоров'я, проводити оцінку потреб, пропонувати науково обгрунтовані заходи і розробляти відповідні стратегії.

– Планувати заходи профілактики захворювань серед населення для запобігання поширеності захворювань.

– Здійснювати адвокацію, комунікацію і соціальну мобілізацію у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів і технік комунікації.

– Аналізувати і оцінювати діяльність системи охорони здоров'я, її нормативно-правове, фінансове, кадрове забезпечення.

– Проводити статистичний, економічний і фінансово-господарський аналіз ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.

– Розробляти і планувати управлінські рішення, спрямовані на вдосконалення діяльності установ охорони здоров'я, забезпечувати контроль за якістю послуг, що надаються на належному рівні.

– Складати стратегічні і тактичні плани економічного розвитку медичного закладу.

– Складати бізнес-проекти у сфері охорони здоров'я.

– Формувати цілі і визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних і особистих потреб.

– Усвідомлювати і керуватися у своїй діяльності цивільними правами, свободами і обов'язками, підвищувати загальноосвітній рівень.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 270 год – 9 кредитів ECTS.

Дисципліна поділена на 4 модулі, вивчається на 3-му, 4-му і 6-му курсах, кінцеві цілі її вивчення однакові, тому складено єдину наскрізну програму. На 6-му курсі передбачено два модулі.

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них			СРС	Навчальний рік
	годин/кредитів ECTS	аудиторних			
		лекцій	практичних занять		
<i>Модуль 1. Біостатистика</i>	90/3	20	30	40	3-й
<i>Модуль 2. Громадське здоров'я</i>	90/3	10	30	50	4-й
<i>Модуль 3. Організація охорони здоров'я</i>	45/1,5	–	20	25	6-й
<i>Модуль 4. Економіка охорони здоров'я</i>	45/1,5	–	20	25	6-й
	270/9	30	100	140	

ТЕМА 1. КОНЦЕПЦІЯ ЗДОРОВ'Я І БЛАГОПОЛУЧЧЯ. ОЦІНКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я І БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ

Мета заняття. Вивчити зміст понять та стан здоров'я і благополуччя населення.

В результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Громадське здоров'я як наука і предмет викладання. Основні терміни та визначення, історія створення системи громадського здоров'я.

Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я»: філософський, індивідуальний теоретичний, індивідуальний практичний, популяційний.

Розуміння здоров'я як стану повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів.

Здоров'я населення як умовне статистичне поняття. Методи вивчення здоров'я. Показники здоров'я населення: демографічні (народжуваність, смертність, середня очікувана тривалість життя); фізичного розвитку; захворюваності; інвалідності. Провідні групи чинників, що впливають на здоров'я населення: рівень і спосіб життя людей, стан навколишнього середовища, біологічні фактори, доступність і якість медичної допомоги. Особливості здоров'я різних статевовікових, професійних груп населення. Стратегії громадського здоров'я щодо збереження здоров'я.

Інтегральні показники здоров'я. Коефіцієнт життєстійкості населення, його складові частини. Рівні цього коефіцієнта в різних регіонах світу, окремих країнах, в тому числі в Україні. Основні методика вивчення інтегральних показників здоров'я.

Основні оперативні функції громадського здоров'я. Основні послуги громадського здоров'я. Сучасний розвиток системи громадського здоров'я в Україні та світі. Інфраструктура громадського здоров'я.

Основні терміни, визначення, історія, сутність соціального благополуччя населення як статистичного поняття. Особливості соціального благополуччя людини і соціального благополуччя суспільства. Структура соціального благополуччя і взаємозв'язок між структурними елементами. Інтегральні, системні, комплексні показники оцінки соціального благополуччя: індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), міжнародний індекс щастя (Happy Planet Index), Світове опитування Gallup (Gallup World Poll), рейтинг «Індекс кращого життя» («OECD Better Life Index») та ін. Рівень і якість життя.

Зовнішні та внутрішні фактори, які дозволяють досягти високого соціального благополуччя. Роль соціального здоров'я, соціальної згуртованості, успіху людини і суспільства, щастя і т.д. в забезпеченні соціального благополуччя.

Вміти:

Тракувати цільові підходи до визначення поняття «здоров'я» і «соціального благополуччя»; знати показники популяційного здоров'я та соціального благополуччя; знати методи оцінки громадського здоров'я та соціального благополуччя. Застосовувати інформацію про стан здоров'я населення та соціальне благополуччя в забезпеченні населення медико-санітарною допомогою.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – 3-є вид. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – С. 70–74, 124–141.

2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 95–101.

3. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Медико-социальные проблемы здоровья населения и методика его изучения» для подготовки студентов дневной формы обучения по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело»,

ТЕМА 2. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ І ОЦІНКА ОСНОВНИХ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ. СТАТИКА НАСЕЛЕННЯ

Мета заняття. Ознайомитися з методикою вивчення і оцінкою демографічної статистики (статистики населення).

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Демографія як наука. Медико-соціальні аспекти демографічних процесів. Предмет і зміст демографії. Значення демографічних даних для характеристики здоров'я населення і практики охорони здоров'я. Джерела інформації. Перепис населення, методика проведення.

Аналіз складу населення за віком, статтю, місцем проживання. Щільність населення. Значення вивчення вікового складу населення. Тип вікової структури населення (прогресивний, регресивний, стаціонарний) і його зміни. «Вікова піраміда». Статеві диспропорції: причини і наслідки. Урбанізація населення як соціально-економічна проблема. Старіння населення. Проблеми, пов'язані зі старінням населення. Показник демографічного навантаження. Трудовий потенціал країни.

Вміти:

Обчислювати і аналізувати статистику населення, а також застосовувати їх у практичній діяльності лікаря.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – 3-є вид. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 101–133.
3. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я. 2002. – С. 94–102.
4. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Медико-социальные проблемы демографических процессов: Статистика населения» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002, «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» : в 3 ч. / сост. В.А. Огнев, А.Н. Мищенко, П.О. Трегуб, И.А. Чухно. – Харьков : ХНМУ, 2016. – Ч. 1. – 20 с.
5. Збірник тестових завдань до державного випробування з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. ; за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 200 с.
6. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 92–108.
7. Лекційний курс кафедри.

ДЛЯ НОТАТОК

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 3. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ І ОЦІНКА ОСНОВНИХ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ МЕХАНІЧНОГО І ПРИРОДНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ (ДИНАМІКА НАСЕЛЕННЯ). АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Мета заняття. Ознайомитися з методикою вивчення і оцінкою демографічної динаміки. У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Динаміка населення. Механічний та природний рух. Депопуляція. Значення для характеристики здоров'я населення і діяльності системи охорони здоров'я. Методи вивчення природного руху. Документи, які використовуються для вивчення природного руху населення.

Народжуваність, показники і фактори, що впливають на народжуваність. Сучасні тенденції і регіональні особливості народжуваності в Україні і світі. Порядок реєстрації народжень в Україні. Сутність понять «живонародження», «мертвонародження», «смерть плода». Методика визначення та оцінка загального і спеціального показників народжуваності. Типи і проблеми відтворення населення в Україні і світі.

Загальна смертність її провідні причини в різних регіонах, окремих країнах і в Україні, статеві та територіальні особливості. Порядок реєстрації випадків смерті в Україні. Методика вивчення смертності, визначення загального та спеціальних показників, їх значення і оцінка. Структура причин смертності. Природний приріст населення. Зміни чисельності населення.

Середня очікувана тривалість життя, визначення поняття. Методика визначення показника, його динаміка в різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні.

Аналіз регіональних особливостей і динаміки демографічних показників. Оцінка демографічної ситуації.

Напрямки покращання демографічної ситуації в Україні.

Обліково-звітна медична документація і порядок її заповнення:

1. Медичне свідоцтво про народження (ф. 103/о).
2. Лікарське свідоцтво про смерть (ф. 106/о).
3. Фельдшерська довідка про смерть (ф. 106-1/о).
4. Лікарське свідоцтво про перинатальну смерть (ф. 106-2/о-95) та ін.

Вміти:

Аналізувати динаміку населення, а також розробляти заходи щодо поліпшення демографічної ситуації в регіоні та країні.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – 3-є вид. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига. 2000. – С. 101–133.
3. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я. 2002. – С. 94–102.
4. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Медико-социальные проблемы демографических процессов: Динамика населения (механическое и естественное движение населения – рождаемость, смертность населения, естественный прирост (убыль), средняя продолжительность предстоящей жизни)» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002, «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» : в 3 ч. / сост. В.А. Огнев, А.Н. Мищенко, П.О. Трегуб, И.А. Чухно. – Харьков : ХНМУ, 2016. – Ч. 2. – 35 с.
5. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Медико-социальные проблемы демографических процессов: Динамика населения (естественное движение населения – детская и материнская смертность)» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002, «Пе-

диатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» : в 3 ч. / сост. В.А. Огнев, П.О. Трегуб, А.Н. Мищенко, И.А. Чухно. – Харьков : ХНМУ, 2016. – Ч. 3. – 26 с.

6. Збірник тестових завдань до державного випробування з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. ; за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця : Нова Книга, 2012. –200 с.

7. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 92–108.

8. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1

На підставі наведених у *дод. 1* ситуаційних завдань обчисліть демографічні показники по одній з областей.

Для цього необхідно перенести дані свого варіанту в *табл. 3.1*. Провести розрахунки, занести їх в *табл. 3.2*, провести порівняння і зробити висновки.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунку основних демографічних показників області _____ (2019 р.)

	Всього населення		Діти до 14 років	Населення 50 років і старше	Непрацевдатні (діти, пенсіонери)	Народилося живими		Всього померло	Померло на 1-му році життя	
	2018	2019				2018	2019		2018	2019
Вих.										

Розрахунок показників природного руху

Загальний показник народжуваності:

$$\frac{\text{Кількість дітей, що народилися живими за рік} - \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення} - \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$$

Спеціальний показник народжуваності (плодовитість, фертильність):

$$\frac{\text{Кількість дітей, що народилися живими за рік} - \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Кількість жінок у віці 15–49 років} - \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$$

Загальний показник смертності:

$$\frac{\text{Кількість померлих за рік} - \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення} - \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$$

Природний приріст населення:

$$\text{Показник народжуваності} \underline{\hspace{2cm}} - \text{Показник смертності} \underline{\hspace{2cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

Тип вікової структури населення:

Питома вага дітей у віці до 14 років:

$$\frac{\text{Кількість дітей до 14 років серед населення області} - \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення} - \underline{\hspace{2cm}}} \times 100 = \underline{\hspace{2cm}}$$

Питома вага населення у віці 50 років і старше:

$$\frac{\text{Кількість населення старше 50 років} - \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення} - \underline{\hspace{2cm}}} \times 100 = \underline{\hspace{2cm}}$$

Тип вікової структури населення: _____

Коефіцієнт демографічного навантаження:

Кількість непрацездатних осіб (діти, пенсіонери) – _____ × 1000 = _____
Кількість осіб працездатного віку – _____

Таблиця 3.2

Порівняння і аналіз основних демографічних показників області _____

Дані	2018		2019					
	Коеф. народж.	Коеф. смертн.	Всього населення	Тип вікової структури	Демографічне навантаження	Коеф. народж.	Коеф. смертн.	Немовл. смертн.
Розрахунк.								
По державі	8,6‰	13,5‰	42,3 млн	Регрес.	668 ‰	8,7 ‰	13,4 ‰	7,7 ‰
Прим.								

Висновки:

Завдання 2

На підставі довільних даних заповнити облікову медичну форму «Медичне свідоцтво про народження (ф.103-в-95)».

Код форми за ЗКУД
Код установи за ЗКПО

Міністерство охорони здоров'я України

Найменування закладу

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ
ФОРМА № 103/о-95

Затверджена наказом МОЗ України
03.07.95 р. № 124

**Корінець медичного свідоцтва про народження
до форми № 103/о-95 № _____**

(залишається в лікувальному закладі)

Дата видачі "_____" 200__ р.

1. Прізвище, ім'я, по батькові матері _____
2. Адреса : Держава, республіка, область _____
район _____ місто (село) _____
вулиця _____ будинок _____ кв. № _____
3. Дата пологів: рік місяць число година
4. Стать дитини: хлопчик – 1, дівчинка –
5. Свідоцтво видав: лікар (фельдшер, акушерка) (підкреслити) _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Підпис одержувач свідоцтва _____

Назва міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, у сфері управління якого перебуває заклад,		МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ
Найменування та місцезнаходження закладу, відповідальні особи якого заповнили повідомлення,		Форма первинної облікової документації № 103/о
Ідентифікаційний код ЄДРПОУ		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України

Медичне свідоцтво про народження № _____ (видається для реєстрації в органах реєстрації актів цивільного стану)	
Дата видачі “ ____ ” _____	20 ____ р.
I. Я, лікар (фельдшер, акушерка) _____ (прізвище, ім'я, по батькові)	
цим підтверджую, що у громадянки _____ (прізвище, ім'я, по батькові)	
яка проживає за адресою: держава _____ республіка, область _____ район _____ населений пункт _____, вулиця _____ буд № _____ кв № _____ в _____, _____ найменування лікувального закладу, удома, іншому місці	
народилась: рік _____ місяць _____ число _____ година _____	
дитина: хлопчик, дівчинка (підкреслити) вагою _____ грамів.	
II. Спеціальні відомості:	
1. Дитина народилась: доношена, недоношена, переносена (підкреслити), на _____ тижні вагітності.	
2. Дитина народилась при одноплідних пологах, першим із двійні, другим із двійні, при багатоплідних пологах (підкреслити).	
3. Яка за рахунком дана вагітність _____	
4. Які пологи за рахунком _____	
5. Скільки у матері живих дітей _____	
6. Дата останніх попередніх пологів (місяць, рік) _____	
7. Число попередніх вагітностей, які закінчилися: народженням живої дитини _____, мертвонародженням _____, мимовільним викиднем _____, штучним абортom _____	
8. Чим закінчилась попередня вагітність: народженням живої дитини, мертвонародженням, мимовільним викиднем, штучним абортom (підкреслити).	
9. Батьки дитини перебувають: у зареєстрованому шлюбі, мати дитини в зареєстрованому шлюбі не перебуває (підкреслити).	
10. Якщо батьки відносяться до осіб, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, указати категорію та серію посвідчення:	
а) мати: категорія _____	серія _____
б) батько: категорія _____	серія _____
Підпис лікаря (фельдшера, акушерки) _____ (підпис)	
З вищевикладеним згодна _____ (прізвище, ім'я, по батькові матері) (підпис)	
Підпис одержувача свідоцтва _____ М.П. _____ (прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)	
До відома батьків :	
<ul style="list-style-type: none"> • Згідно із статтею 144 Сімейного кодексу України реєстрація дитини в органах реєстрації актів цивільного стану обов'язкова і повинна бути проведена не пізніше одного місяця з дня народження дитини. 	

Завдання 3

Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – 360 с.

На основі наведених ситуаційних завдань в посібнику (завдання 4, с. 136–137), заповнити *Лікарське свідоцтво про смерть* (ф. 106/095, зашифрувати діагнози за МКХ-10 (дод. 17, 18, 23 посібника):

Назва міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування у сфері управління яких перебуває заклад, _____ _____ Найменування та місцезнаходження закладу, відповідальні особи якого заповнили повідомлення, _____ _____ Ідентифікаційний код ЄДРПОУ <table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse; text-align: center; width: 100px; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> <td style="width: 15px; height: 15px;"> </td> </tr> </table>											МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ Форма первинної облікової документації № 106/о ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України 08.08. 2006 № 545

Лікарське свідоцтво про смерть № _____
 (остаточне, попереднє, замість попереднього № _____, замість остаточного № _____)
 (видається для реєстрації в органах реєстрації актів цивільного стану)

“ _____ ” _____ 20 ____ р. (дата видачі)
1. Прізвище, ім'я, по батькові померлого _____ _____
2. Стать: чол. – 1, жін. – 2 (підкреслити).
3. Дата народження: рік _____ місяць _____ число _____
4. Дата смерті: рік _____ місяць _____ число _____
5. Для дітей, які померли у віці від 6 днів до 1 місяця: доношений – 1, недоношений – 2 (підкреслити).
6. Для дітей, які померли у віці від 6 днів до 1 року: а) маса (вага) при народженні _____ г, б) зріст при народженні _____ см.
7. Місце проживання померлого: Держава _____, республіка, область _____, район _____ місто, смт – 1, селище – 2 (підкреслити) _____, вул. _____, буд. _____, кв. _____
8. Місце смерті: а) держава _____, республіка, область _____, район _____, населений пункт _____, (вписати) б) смерть настала: у стаціонарі – 1, вдома – 2, в іншому місці – 3 (підкреслити) _____ (вписати, де) _____ ----- лінія відрізу -----
Довідка про причину смерті (до форми № 106 / о № _____, видається для поховання)
1. Прізвище, ім'я, по батькові померлого _____ _____
2. Вік померлого _____ 3. Дата смерті “ _____ ” _____ 20 ____ р. (число, місяць, рік)

4. Причина смерті _____

 (основна причина смерті)
 Прізвище, ім'я, по батькові лікаря, який видав довідку _____
 “_____” _____ 20____ р. М.П. _____
 (дата видачі) (підпис лікаря)

9. Смерть настала внаслідок: захворювання – 1, неуточненої причини смерті – 2, нещасного випадку поза виробництвом – 3, нещасного випадку у зв'язку з виробництвом – 4, навмисного самоушкодження – 5, нападу з метою убивства чи нанесення ушкодження – 6, випадків ушкодження з невизначеним наміром – 7, ушкодження внаслідок дій, передбачених законом, та воєнних операцій – 8, ускладнення внаслідок терапевтичної та хірургічної допомоги – 9, віддалених наслідків зовнішніх причин захворюваності та смертності – 10 (підкреслити).

10. Причина смерті встановлена: лікарем, який тільки встановив смерть, – 1, лікарем, який лікував померлого, – 2, патологоанатомом – 3, судово-медичним експертом – 4 (підкреслити)

11. Я, лікар _____,

 (прізвище, ім'я, по батькові)
 посада _____,
 засвідчую, що на підставі: огляду трупа – 1, записів лікаря в медичній документації – 2, попереднього нагляду за хворим – 3, розтину – 4 (підкреслити) мною визначена послідовність патологічних процесів (станів), які призвели до смерті, та встановлена така причина смерті:
 I. Хвороба (патологічні стани), що призвела до смерті:
 а) _____ | Приблизний час між
 _____ (безпосередня причина смерті) | початком захворювання і
 _____ смертю
 б) _____ |
 в) _____ |
 г) _____ |
 (б, в, г – захворювання та патологічні стани, що зумовили безпосередню причину смерті; основна причина смерті вказується в останню чергу)
 II. Інші суттєві стани (конкуруючі, поєднані, фонові, підкреслити), які сприяли смерті, але не пов'язані із захворюванням чи його ускладненням, яке безпосередньо є причиною смерті

 У разі смерті жінок під час вагітності або після пологів у період до одного року зазначити тиждень вагітності _____, день післяпологового періоду _____, тиждень після пологів _____

12. У випадках смерті від травми, отруєння та дії зовнішніх чинників:
 а) дата травми (отруєння): рік _____, місяць _____, число _____;
 б) місце й обставини, при яких відбулася травма (отруєння) _____

13. Якщо померлий (а) відноситься до осіб, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зазначити категорію _____, серію _____ посвідчення (вписати).
 Підпис лікаря, який заповнив свідоцтво _____ М.П. “_____” _____ 20____ р.
 _____ (прізвище, ім'я, по батькові одержувача) _____ (підпис)

ДЛЯ НОТАТОК

Дата виконання роботи _____

Підпис викладача _____

ТЕМА 4. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ І ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ДИТЯЧОЇ І МАТЕРИНСЬКОЇ СМЕРТНОСТІ

Мета заняття. Ознайомитися з методикою вивчення і оцінкою показників малюкової та материнської смертності як індикатора стану громадського здоров'я населення.

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Смертність немовлят (немовляча смертність). Значення показника для оцінки стану здоров'я населення, рівня соціально-економічного благополуччя і розвитку суспільства. Провідні причини смертності немовлят.

Порядок реєстрації немовлячої смертності. Методика визначення показників загальної, неонатальної, ранньої неонатальної, перинатальної, пізньої неонатальної, постнеонатальної смертності немовлят. Типи немовлячої смертності.

Перинатальна смертність. Провідні причини немовлячої смертності в різні вікові періоди першого року життя. Основні групи факторів, що впливають на формування рівнів немовлячої смертності (біологічні, екологічні, медико-організаційні, спосіб життя).

Материнська смертність: терміни, види, причини.

Заходи щодо усунення дитячої та материнської смертності.

Обліково-звітна медична документація і порядок її заповнення:

– історія пологів (ф. №096/у);

– картка розвитку новонародженого (ф. №102/у);

– лікарське свідоцтво про перинатальну смерть (ф. № 106/2-95).

Вміти:

Розраховувати показники загальної і спеціальної немовлячої смертності, заповнювати основні облікові документи для вивчення немовлячої смертності. Аналізувати немовлячу і материнську смертність, а також розробляти заходи щодо збереження їх життя.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.

2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига. 2000. – С. 95–164.

3. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – 360 с.

4. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. разработки для преподавателей к проведению практ. занятия по теме «Медико-социальные проблемы демографических процес сов: Динамика населения (естественное движение населения – детская и материнская смертность)» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002, «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» : в 3 ч. / сост. В.А. Огнев, П.О. Трегуб, А.Н. Мищенко, И.А. Чухно. – Харьков : ХНМУ, 2016. – Ч. 3. – 27 с.

5. Збірник тестових завдань до державного випробування з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. ; за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 200 с.

6. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 92–108.

7. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1

На підставі наведених у додатку № 1 ситуаційних завдань обчисліть показники немовлячої та материнської смертності по одній з областей.

Для цього необхідно перенести дані свого варіанту в *табл. 4.1*. Провести розрахунки, занести їх в *табл. 4.2*, провести порівняння і зробити висновки.

Таблиця 4.1

**Вихідні дані для розрахунку показників немовлячої та материнської смертності
по одній з областей _____
(2019 р.)**

Народилося живими		Всього померло	Померло дітей на 1-му році життя	
2018	2019		2018	2019

Продовж. табл. 4.1

2019							
Область	Кількість жінок у віці 15–49 років	Мертвонароджених	Померло на 1-му тижні життя	Померло на 2–4-му тижні життя	Померло на 1-му місяці життя	Померло на 2–12-му місяцях життя	Померло жінок під час вагітн., пологів, 42 тиж після пологів
Вих.							

Розрахунок показників

Спеціальний показник народжуваності (плодовитість, фертильність):

$$\frac{\text{Кількість дітей, що народилися живими за рік} - ______}{\text{Кількість жінок у віці 15–49 років} - ______} \times 1000 = ______$$

Загальний показник смертності:

$$\frac{\text{Кількість померлих за рік} - ______}{\text{Середньорічна чисельність населення} - ______} \times 1000 = ______$$

Природний приріст населення:

$$\text{Показник народжуваності} ______ - \text{Показник смертності} ______ = ______$$

Показник немовлячої смертності (для розрахунку використовувати формулу «а»):

а)

$$\frac{\text{Кількість померлих дітей у віці до 1 року} ______}{\text{Загальна кількість дітей, які народилися живими за рік} ______} \times 1000 = ______ \text{‰}$$

б)

$$\frac{\text{Кількість померлих дітей у віці до 1 року протягом року} + \frac{2}{3} \text{ дітей, які народилися живими протягом поточного року} + \frac{1}{3} \text{ дітей, які народилися живими в минулому році}}{______} \times 1000 = ______$$

в) рекомендовано ВООЗ:

$$\frac{\text{Кількість померлих дітей у віці до 1 року із покоління поточного року}}{\text{Загальна кількість дітей, народжених живими в поточному році}} + \frac{\text{Кількість померлих дітей у віці до 1 року із покоління минулого року}}{\text{Загальна кількість дітей, народжених живими в минулому році}} \times 1000 = ______$$

Перинатальна смертність:

$$\frac{\text{Кількість мертвонароджених дітей} + \text{кількість дітей, померлих на першому тижні життя} ______}{\text{Кількість дітей, які народилися живими та мертвими в даному році} ______} \times 1000 = ______ \text{‰}$$

Рання неонатальна смертність:

$$\frac{\text{Кількість дітей, які померли протягом перших 7 днів життя (168 год) } ______}{\text{Кількість дітей, які народилися живими в даному році } ______} \times 1000 = ______ \text{‰}$$

Неонатальна смертність:

$$\frac{\text{Кількість дітей, які померли протягом перших 28 днів життя } ______}{\text{Кількість дітей, які народилися живими в даному році } ______} \times 1000 = ______ \text{‰}$$

Постнеонатальна смертність:

$$\frac{\text{Кількість дітей, які померли протягом 2–12 міс життя } ______}{\text{Кількість дітей, які народилися живими в даному році } ______ - \text{кількість дітей, які померли на 1-му місяці життя } ______} \times 1000 = ______ \text{‰}$$

Тип немовлячої смертності:

$$\frac{\text{Кількість дітей, які померли в неонатальному періоді } ______}{\text{Кількість дітей, які померли на 1-му році життя } ______} \times 100 = ______ \%$$

Тип немовлячої смертності _____

Материнська смертність:

$$\frac{\text{Кількість жінок, які померли під час вагітності, пологів або протягом 42 днів після пологів } ______}{\text{Кількість дітей, які народилися живими в даному році } ______} \times 100000 = ______ \text{‰‰‰}$$

Таблиця 4.2**Порівняння та аналіз основних показників немовлячої та материнської смертності області _____**

Дані	2018		2019					
	Коеф. народж.	Коеф. смертн.	Всього населення	Тип вікової структури	Демографічне навантаження	Коеф. народж.	Коеф. смертн.	Немовляч. смертн.
Розрахун.								
По державі	8,6‰	13,5‰	42,3 млн	Регрес.	668 ‰	8,7 ‰	13,4 ‰	7,7 ‰
Прим.								

Продовж. табл. 4.2

Дані	2019					
	Мертвонароджуваність	Перинатальна смертність	Неонатальна смертність	Постнеонатальна смертність	Материнська смертність	Тип немовлячої смертності
Розрахун.						
По державі	6,6 ‰	4,3 ‰	5,28 ‰	4,8 ‰	13,8 ‰	Тип «А»
Прим.						

Висновки:

Завдання 2

На підставі довільних даних заповнити «Лікарське свідоцтво про перинатальну смерть» (ф. 106-2/в-95).

		Код форми ЗКУД <input type="text"/>
		Код закладу ЗКПО <input type="text"/>
Міністерство охорони здоров'я України		МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ
Назва закладу		ФОРМА № <input type="text"/>
Ідентифікаційний код за ЄРДПОУ <input type="text"/>		Затверджена наказом МОЗ України
		<input type="text"/> № <input type="text"/>
Корінець лікарського свідоцтва про перинатальну смерть к ф. № 106-2/о-95 № _____ (остаточний, попередній, замість попереднього № _____) Дата видачі " ____ " _____ 20 ____ р.		
1 – мертвнонароджений		2 – помер на 1-му тижні життя
1. Прізвище, ім'я, по-батькові матері _____		
2. Прізвище, ім'я, по-батькові дитини, що померла _____		
3. Дата пологів _____ 4. Дата смерті _____ 5. Вік _____ днів		
6. Смерть настала: у стаціонарі, вдома, в іншому місці (підкреслити)		

Код форми за ЗКУД <input type="text"/>
Код закладу за ЗКПО <input type="text"/>

Міністерство охорони здоров'я України		МЕДИЦИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ
Назва закладу		ФОРМА № <input type="text"/>
Ідентифікаційний код по ЄРДПОУ <input type="text"/>		Затверджена наказом МОЗ України
		<input type="text"/> № <input type="text"/>
Лікарське свідоцтво про перинатальну смерть № _____ (кінцеве, попереднє, замість попереднього № _____) Дата видачі « ____ » _____ 20 ____ р.		
1 – мертвнонароджений		2. – помер на 1-му тижні життя
1. Прізвище, ім'я, по-батькові померлого _____		
2. Стать: чол. – 1, жін. – 2 (підкреслити)		
3. Дата народження: рік _____ місяць _____ число _____ час _____		
4. Дата смерті: рік _____ місяць _____ число _____ час _____		
5. Місце смерті (мертвнонародження):		
а) Держава _____, область _____		
район _____ місто – 1, село – 2 (підкреслити) _____		
б) смерть настала в стаціонарі – 1, вдома – 2, в іншому місці – 3 (підкреслити) _____		
6. Прізвище, ім'я, по-батькові матері _____		
7. Рік народження матері _____ 8. Національність _____		
9. Сімейне становище: знаходиться в шлюбі – 1, не знаходиться в шлюбі – 2 (підкреслити)		
Для тих, що знаходяться в шлюбі: дата реєстрації шлюбу _____		
Прізвище, ім'я, по-батькові чоловіка _____		
(відомості заповнені на основі запису в паспорті матері, зі слів матері (підкреслити))		

	10. Місце постійного проживання матері дитини, що померла (мертвонароджена) (мертвонародженого) Держава _____ область _____ район _____ місто –1, село – 2 _____, вул. _____, буд. _____, кв. _____
	11. Місце роботи матері, зайнятість за цим місцем роботи (посада або робота, що виконується) _____
	12. Кількість попередніх вагітностей _____, з них пологи живим плодом _____, пологи мертвим плодом _____, аборти _____. 13. Тривалість поточної вагітності _____ тижнів
	14. Пологи прийняли: лікар – 1, акушерка – 2, фельдшер – 3, інші – 4 (підкреслити)
	15. Як закінчилась попередня вагітність: пологи живим плодом – 1, пологи мертвим плодом – 2, аборт – 3 (підкреслити)

ДЛЯ НОТАТОК

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 5. МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ І ОЦІНКА ЗАХВОРЮВАНОСТІ НАСЕЛЕННЯ. МІЖНАРОДНА СТАТИСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ХВОРОБ І ПРОБЛЕМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ ЗДОРОВ'Я (МКХ-10)

Мета заняття. Ознайомитися з методами вивчення і видами захворюваності населення. Освоїти методику обчислення і аналізу окремих видів захворюваності.

Вивчити міжнародну статистичну класифікацію хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям (МКХ-10).

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Статистика захворюваності. Поняття про захворюваність, мета її вивчення, особливості в Україні та світі. Медико-соціальне значення захворюваності як провідної причини тимчасової та стійкої втрати працездатності, смертності. Вплив захворюваності на потреби населення в забезпеченні медичною допомогою, на здоров'я майбутніх поколінь. Економічні втрати, пов'язані із захворюваністю, у тому числі з захворюваністю на соціально значущі і небезпечні хвороби. Методи вивчення захворюваності, можливості застосування окремих методів, їх переваги та недоліки.

Фактори, що впливають на повноту даних про захворюваність залежно від методів її вивчення. Міжнародна статистична класифікація хвороб, травм і причин смерті, принципи її побудови та значення.

Поняття про типи патології населення. Види захворюваності. Загальна захворюваність, захворюваність на гострі інфекційні хвороби, найважливіші неепідемічні захворювання, госпіталізована захворюваність, захворюваність з тимчасовою втратою працездатності. Поглиблене вивчення захворюваності з тимчасовою втратою працездатності за даними персонального обліку цих захворювань. Методика визначення показників первинної захворюваності та поширеності захворювань, їх оцінка. Динаміка показників загальної та первинної захворюваності, регіональні особливості.

Листок непрацездатності як джерело інформації для вивчення захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Показники: число випадків і днів втрати працездатності на 100 працюючих, середня тривалість випадку. Поглиблене вивчення захворюваності працівників залежно від стажу, професії, умов праці.

Регіональні особливості різних видів захворюваності в Україні, особливості захворюваності окремих груп населення (вікових, статевих, професійних, міського і сільського населення).

Обліково-звітна медична документація і порядок її заповнення:

1. *Звіт про причини тимчасової непрацездатності (ф. № 23 ВН).*
2. *Статистичний талон для реєстрації заключних (уточнених) діагнозів (ф. 025–2/0).*
3. *Талон амбулаторного пацієнта (ф.025–6/0).*
4. *Статистична карта хворого, який вибув із стаціонару (ф. 066/0).*

Вміти:

Володіти методами вивчення захворюваності, застосовувати на практиці міжнародну статистичну класифікацію хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям (МКХ-10).

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед.навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига. 2000. – С. 133–155.
3. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – С. 103–115.
4. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Медико-социальные проблемы заболеваемости: методы изучения заболеваемости» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В.А. Огнев, Е.Г. Помогайбо. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 18 с.

5. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практическому занятию по теме «Международная статистическая классификация заболеваний и проблем, связанных со здоровьем. Значение классификации для изучения заболеваемости населения» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В.А. Огнев, Е.Г. Помогайбо. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 15 с.

6. Социальная медицина и организация здравоохранения (биостатистика) : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Медико-социальные проблемы заболеваемости: виды и анализ заболеваемости» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В.А. Огнев, Е.Г. Помогайбо. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 37 с.

7. Збірник тестових завдань до державного випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. ; за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 200 с.

8. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 109–129.

9. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1 (у посібнику завдання 3)

Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – 360 с.

На підставі наведених у посібнику ситуаційних завдань (с. 107–111):

- обчислити показники захворюваності населення;
- порівняти отримані показники з даними по країні;
- зробити висновки.

Для цього необхідно перенести дані свого варіанту в *табл.5.1*. Провести розрахунки, занести їх в *табл.5.2*, провести порівняння і зробити висновки.

Таблиця 5.1

Вихідні дані для розрахунку показників захворюваності серед населення за даними звернення в лікувально-профілактичні установи

Загальна захворюваність

Область	Кількість населення		Кількість захворювань		Кількість окремих захворювань серед всього населення				
	Всього	У тому числі дітей (0–14 років)	Серед всього населення	У тому числі дітей (0–14 років)	Новоутворення	Захворювання системи кровообігу	Захворювання органів дихання	Захворювання органів травлення	Травми, отруєння

Первинна захворюваність

Область	Кількість захворювань		Кількість окремих захворювань серед всього населення				
	Серед усього населення	У тому числі дітей (0–14 років)	Новоутворення	Захворювання системи кровообігу	Захворювання органів дихання	Захворювання органів травлення	Травми, отруєння

Розрахунок основних показників захворюваності

Поширеність захворювань (загальна захворюваність):

Кількість всіх захворювань, зареєстрованих при першому зверненні в поточному році, як гострих, так і хронічних (виявлених як в поточному

$$\frac{\text{році, так і в минулі роки) } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Поширеність захворювань (загальна захворюваність) серед дітей (0–14 років):

Кількість всіх захворювань, зареєстрованих при першому зверненні в поточному році, як гострих, так і хронічних, серед дітей у віці 0–14 років (виявлених як в поточному році, так і в минулі роки) _____

$$\frac{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Поширеність онкологічних захворювань:

Кількість всіх онкологічних захворювань, зареєстрованих при першому зверненні в поточному році (виявлених як в поточному році, так і в минулі роки) _____

$$\frac{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Поширеність захворювань системи кровообігу:

Кількість всіх захворювань системи кровообігу, зареєстрованих при першому зверненні в поточному році (виявлених як в поточному році, так і в минулі роки) _____

$$\frac{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Поширеність захворювань органів системи дихання:

Кількість всіх захворювань системи органів дихання, зареєстрованих при першому зверненні в поточному році (виявлених як в поточному році, так і в минулі роки) _____

$$\frac{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Поширеність захворювань органів травлення:

Кількість всіх захворювань органів травлення, зареєстрованих при першому зверненні в поточному році (виявлених як в поточному році, так і в минулі роки) _____

$$\frac{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Поширеність травм і отруєнь:

Кількість всіх травм і отруєнь серед населення, зареєстрованих при першому зверненні в поточному році _____

$$\frac{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Середньорічна чисельність населення } \underline{\hspace{2cm}}} \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Структура загальної захворюваності:

Кількість зареєстрованих захворювань системи кровообігу в поточному році _____

$$\frac{\text{Кількість всіх зареєстрованих захворювань } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Кількість всіх зареєстрованих захворювань } \underline{\hspace{2cm}}} \times 100 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

Кількість зареєстрованих онкологічних захворювань у поточному році _____

$$\frac{\text{Кількість всіх зареєстрованих захворювань } \underline{\hspace{2cm}}}{\text{Кількість всіх зареєстрованих захворювань } \underline{\hspace{2cm}}} \times 100 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ‰}$$

$$\frac{\text{Кількість зареєстрованих захворювань системи органів дихання в поточному році} \text{ ____}}{\text{Кількість всіх зареєстрованих захворювань} \text{ ____}} \times 100 = \text{ ____ } \%$$

$$\frac{\text{Кількість зареєстрованих захворювань органів травлення в поточному році} \text{ ____}}{\text{Кількість всіх зареєстрованих захворювань} \text{ ____}} \times 100 = \text{ ____ } \%$$

$$\frac{\text{Кількість зареєстрованих травм та отруєнь у поточному році} \text{ ____}}{\text{Кількість всіх зареєстрованих захворювань} \text{ ____}} \times 100 = \text{ ____ } \%$$

Первинна захворюваність (власне захворюваність):

$$\frac{\text{Кількість вперше виявлених у житті захворювань у поточному році} \text{ ____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ ____}} \times 1000 = \text{ ____ } \text{‰}$$

Первинна захворюваність серед дітей (0–14 років):

$$\frac{\text{Кількість вперше виявлених у житті захворювань серед дітей 0–14 років у поточному році} \text{ ____}}{\text{Чисельність дітей 0–14 років} \text{ ____}} \times 1000 = \text{ ____ } \text{‰}$$

Первинна онкологічна захворюваність:

$$\frac{\text{Кількість вперше в житті виявлених онкологічних захворювань у поточному році} \text{ ____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ ____}} \times 1000 = \text{ ____ } \text{‰}$$

Первинна захворюваність органів системи кровообігу:

$$\frac{\text{Кількість вперше в житті виявлених захворювань органів системи кровообігу в поточному році} \text{ ____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ ____}} \times 1000 = \text{ ____ } \text{‰}$$

Первинна захворюваність органів системи дихання:

$$\frac{\text{Кількість вперше в житті виявлених захворювань органів системи дихання в поточному році} \text{ ____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ ____}} \times 1000 = \text{ ____ } \text{‰}$$

Первинна захворюваність органів системи травлення:

$$\frac{\text{Кількість вперше в житті виявлених захворювань органів системи травлення в поточному році} \text{ ____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ ____}} \times 1000 = \text{ ____ } \text{‰}$$

Первинна захворюваність травм, нещасних випадків і отруєнь:

$$\frac{\text{Кількість вперше в житті виявлених травм, нещасних випадків і отруєнь у поточному році} \text{ ____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ ____}} \times 1000 = \text{ ____ } \text{‰}$$

Таблиця 5.2

**Порівняння і аналіз загальної і первинної захворюваності населення області
Загальна захворюваність (2019 р.)**

Дані	Загальна поширеність захворювань		Загальна поширеність окремих класів захворювань серед всього населення				
	Серед усього населення	Серед дітей (0–14 років)	Ново-утворення	Захворювання системи кровообігу	Захворювання органів дихання	Захворювання органів травлення	Травми, отруєння
Розрахункові							
По країні	1713,7 ‰	1747,6 ‰	41,8 ‰	529,2 ‰	344,9 ‰	167,3 ‰	42,5 ‰
Прим.							

Первинна захворюваність (2019 р.)

Область	Первинна захворюваність		Поширеність первинної захворюваності серед населення за окремими класами				
	Серед усього населення	Серед дітей (0–14 років)	Ново-утворення	Захворювання системи кровообігу	Захворювання органів дихання	Захворювання органів травлення	Травми, отруєння
Розрахункові							
По країні	627,4 ‰	1291,7 ‰	8,6 ‰	41,9 ‰	283,7 ‰	25,6 ‰	40,0 ‰
Прим.							

Аналіз і висновок:

Завдання 2

Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – 360 с.

На підставі наведених у посібнику ситуаційних завдань (с. 112–113):

- обчислити показники захворюваності з тимчасовою втратою працездатності;
- порівняти отримані показники з даними по країні;
- зробити висновки.

Для цього необхідно перенести дані свого варіанту в *табл. 5.3*. Провести розрахунки, занести їх в *табл. 5.4*, провести порівняння і зробити висновки.

Таблиця 5.3

Вихідні дані для розрахунку показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності

Підприємство	Кількість працюючих	Всі захворювання		У тому числі					
				Захворювання периферичної нервової системи		Гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця		ГРВІ	
		Випадки	Дні	Випадки	Дні	Випадки	Дні	Випадки	Дні

**Розрахунок основних показників захворюваності
з тимчасовою втратою працездатності**

Кількість випадків непрацездатності на 100 працюючих:

$$\frac{\text{Кількість всіх випадків непрацездатності}}{\text{Середньорічна чисельність працюючих}} \times 100 = \text{випадків}$$

Кількість днів непрацездатності на 100 працюючих:

$$\frac{\text{Кількість днів непрацездатності}}{\text{Середньорічна чисельність працюючих}} \times 100 = \text{днів}$$

Середня тривалість одного випадку непрацездатності:

$$\frac{\text{Кількість днів непрацездатності}}{\text{Кількість випадків непрацездатності}} = \text{днів}$$

Структура захворюваності з тимчасовою втратою працездатності

Структура випадків непрацездатності:

$$\frac{\text{Кількість випадків непрацездатності при захворюваннях периферичної нервової системи}}{\text{Кількість всіх випадків непрацездатності}} \times 100 = \text{\%}$$

$$\frac{\text{Кількість випадків непрацездатності при гіпертонічній хворобі та ішемічній хворобі серця}}{\text{Кількість всіх випадків непрацездатності}} \times 100 = \text{\%}$$

$$\frac{\text{Кількість випадків непрацездатності при гострих вірусних захворюваннях}}{\text{Кількість всіх випадків непрацездатності}} \times 100 = \text{\%}$$

Структура днів непрацездатності:

$$\frac{\text{Кількість днів непрацездатності при захворюваннях периферичної нервової системи}}{\text{Кількість всіх днів непрацездатності}} \times 100 = \text{\%}$$

$$\frac{\text{Кількість днів непрацездатності при гіпертонічній хворобі та ішемічній хворобі серця}}{\text{Кількість всіх днів непрацездатності}} \times 100 = \text{\%}$$

$$\frac{\text{Кількість днів непрацездатності при гострих вірусних захворюваннях}}{\text{Кількість всіх днів непрацездатності}} \times 100 = \text{\%}$$

Таблиця 5.4

Порівняння і аналіз захворюваності з тимчасовою втратою працездатності

Дані	Кількість випадків і днів тимчасової непрацездатності на 100 працюючих		Середня тривалість 1 випадку тимчасової непрацездатності
	Випадків	Днів	
Розрах.			
По країні	55,9	703,6	12,6
Прим.			

Висновок:

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 6. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ І ОЦІНКА ЗАХВОРЮВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ НАЙВАЖЛИВІШИМИ СОЦІАЛЬНО-ЗНАЧУЩИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Мета заняття. Ознайомитися з найважливішими соціально-значущими захворюваннями. Освоїти методику аналізу даних захворювань.

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Методика вивчення і оцінки показників захворюваності найважливішими соціально-значущими захворюваннями. Хвороби системи кровообігу, онкологічні, нервово-психічні захворювання, цукровий діабет, туберкульоз, ВІЛ-інфекція/СНІД, травматизм, алкоголізм, наркоманія і токсикоманія як медико-соціальні проблеми. Провідні чинники, що впливають на поширеність захворювань. Динаміка основних показників. Травматизм як медико-соціальна проблема, види травматизму, облік випадків, динаміка показників, вікові та статеві особливості в регіонах світу і в Україні.

Обліково-звітна медична документація і порядок її заповнення:

1. *Екстрене повідомлення про інфекційне захворювання, харчове, гостре професійне отруєння, незвичайну реакцію на щеплення (ф. 058/о).*
2. *Повідомлення про хворого з вперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу, трихофітії, мікроспорії, фавусу, корости, трахоми (ф. 089/о).*
3. *Повідомлення про випадок захворювання на сифіліс, гонококову, хламідійну інфекції, урогенітальний мікоплазмоз і трихомоніаз (ф. 089 – 1/о).*
4. *Повідомлення про хворого з вперше в житті встановленим діагнозом раку або іншого злоякісного новоутворення (ф. 090/о).*

Вміти:

Вивчати і аналізувати найважливіші соціально-значущі захворювання. Приймати управлінські рішення по боротьбі з даними захворюваннями на популяційному рівні.

Рекомендована література:

1. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 133–155.
3. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – С. 103–115.
4. Збірник тестових завдань до державного випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. ; за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 200 с.
5. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 109–129.
6. Методичні матеріали кафедри
7. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1

На підставі довільних даних заповніть облікові медичні форми «Екстрене повідомлення про інфекційне захворювання, харчове, гостре професійне отруєння, незвичайну реакцію на щеплення» (ф. № 058/о).

Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я _____ _____ Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма _____ _____ Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _ _ _ _ _ _ _ _ _ 	МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ Форма первинної облікової документації № 058/о ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України 1 0. 0 1. 2 0 0 6 № 1
---	--

ЕКСТРЕННЕ ПОВІДОМЛЕННЯ
про інфекційне захворювання, харчове, гостре професійне отруєння, незвичайну реакцію на щеплення
 „_____” _____ 20____ року
 (дата заповнення повідомлення)

Повідомлення направлено до _____
 (найменування закладу охорони здоров'я)

1. Прізвище, ім'я, по батькові хворого _____
2. Дата народження |_|_|_|_|_|_|_|_|_| 3. Стать; ч. – 1, ж. – 2 |_|
4. Місце проживання хворого (повна поштова адреса): країна _____
 область _____, район _____
 населений пункт _____,
 вулиця _____, будинок № _____, кв. № _____
5. Мешкає у: місті – 1, селі – 2 |_|
6. Телефон _____
7. Місце роботи, навчання, дитячого закладу та їх адреса _____
8. Діагноз _____ Шифр за МКХ-10 |_|_|_|_|_|_|_|
 (вписати)
9. Дати:
 захворювання |_|_|_|_|_|_|_|_|_|
 (число, місяць, рік)
 первинного звернення |_|_|_|_|_|_|_|_|_|
 (число, місяць, рік)
 встановлення діагнозу |_|_|_|_|_|_|_|_|_|
 (число, місяць, рік)
 подальшого відвідування дитячого закладу, школи:
 госпіталізації |_|_|_|_|_|_|_|_|_|
 (число, місяць, рік)
10. Місце госпіталізації _____
 (найменування лікувального закладу)
11. Діагноз підтверджено: лабораторним дослідженням – 1, клінічно – 2
 інші – 3 (вписати) |_|_|
12. Якщо отруєння – вказати, де воно виникло, чим отруївся постраждалий _____
13. Проведені первинні протиепідемічні заходи та додаткові відомості _____
14. Дата і час первинного повідомлення (за телефоном тощо) санепідстанції _____
- Прізвище особи, яка повідомила** _____
отримала повідомлення _____
15. Прізвище, ім'я, по батькові та номер
 контактного телефону особи,
 яка заповнила повідомлення _____
 (підпис)

Реєстраційний номер _____ у журналі ф.№ 060/о закладу охорони здоров'я
 Реєстраційний номер _____ у журналі ф.№ 060/о санітарно-епідеміологічної станції
Підпис особи, яка одержала повідомлення _____

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 7. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЯГАРЯ ХВОРОБ. ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Мета заняття. Ознайомитися з методологічними засадами дослідження тягаря хвороб.
У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Методологічні основи дослідження тягаря хвороб. Значення результатів для системи громадського здоров'я. Визначення переліку хвороб, організація постійного моніторингу. Набір показників (DALE, HALE), що характеризують глобальний тягар хвороб: методика розрахунку та оцінка. Значення результатів дослідження тягаря хвороб для системи громадського здоров'я. Поліпшення здоров'я найменш соціально захищених верств населення. Заходи щодо зменшення захворюваності та смертності від найбільш поширених захворювань в Україні та Європі.

Обліково-звітна медична документація і порядок її заповнення:

1. Медичне свідоцтво про народження (ф. 103/о).
2. Лікарське свідоцтво про смерть (ф. 106/о).
3. Фельдшерська довідка про смерть (ф. 106-1/о).
4. Лікарське свідоцтво про перинатальну смерть (ф. 106-2/о-95).
5. Акт огляду медико-соціальною експертною комісією (ф. 157/о).
6. Виписка з акту огляду медико-соціальною експертною комісією (ф. 158-2/о).
7. Статистичний талон огляду медико-соціальною експертною комісією (ф. 159/о).

Вміти:

Вивчати і аналізувати тягар хвороби.

Рекомендована література:

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Методичні рекомендації кафедри.
3. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

На допомогу для вирішення ситуаційної задачі

Накопичений тягар хвороби (DALY) являє собою загальну (сумарну) кількість років життя популяції, прожитих з інвалідністю або іншими проблемами зі здоров'ям і втраченими роками в результаті передчасної смерті.

Визначається сумарний тягар хвороби (DALY) за наведеною нижче формулою:

$$\mathbf{DALY = YLL + YLD,}$$

де **YLL** – очікувана середня кількість втрачених років життя в популяції у зв'язку з передчасною смертю від певної патології (причини). Розраховується як різниця в тривалості життя між очікуваною по популяції і фактичною.

Наприклад. У країні очікувана середня тривалість життя становить 80 років, а під впливом певної патології фактична склала лише 70 років, у результаті середній тягар передчасної смерті від цієї причини склав 10 років (недожитих років до середньоочікуваної тривалості життя).

YLD – очікувана середня тривалість неякісного життя (втрачених років працездатного життя) від певної патології або причини. Розраховується як різниця між середньою очікуваною тривалістю життя населення з даною патологією і середнім віком виникнення даної патології перемноженим на вагу причини (хвороби, інвалідності). Вага причини (патології, інвалідності) розробляється групою експертів ВООЗ, вона знаходиться в межах від 0 до 1 (де 0 відповідає повному здоров'ю, а 1 – смерті).

Наприклад: середня очікувана тривалість життя з певною патологією становить 70 років, середньоочікувана тривалість життя до виникнення даної патології становить 65 років (різниця становить 5 років). Для визначення тягаря неякісного життя, необхідно дану різницю перемножити на вагу тягаря даної патології, наприклад – 0,5, в результаті отримаємо

$5 \times 0,5 = 2,5$ року (тягар неякісного життя від даної патології або середня кількість втрачених років працездатного життя).

Відповідно сумарний тягар хвороби складе:

$$\text{DALY} = \text{YLL} + \text{YLD}$$

$$\text{DALY} = (80-70) + ((70-65) \times 0,5) = 10+2,25 = 12,25 \text{ років.}$$

Висновок. Накопичений тягар в популяції від даної патології становить 12,25 років або 12 років і 3 міс.

Рекомендації:

1. Департаменту охорони здоров'я області розробити регіональну програму по збереженню здоров'я населення.
2. Міській раді розглянути питання про можливу активну участь міста в Європейській мережі «Здорові міста».

Завдання

На підставі наведених у дод. 2 умовних даних розрахуйте показник сумарного тягара хвороби в популяції (метод DALY). При виконанні роботи необхідно використовувати дані свого варіанту, підставити їх у словесну формулу і провести обчислення, зробити висновок і запропонувати заходи щодо поліпшення громадського здоров'я.

Варіант № _____

Патологія _____:

Сумарний тягар хвороби
DALY = YLL + YLD

$$\text{DALY} = (\text{_____} - \text{_____}) + ((\text{_____} - \text{_____}) \times \text{_____}) = \text{_____} + \text{_____} = \text{_____}$$

Висновки _____

Рекомендації _____

ДЛЯ НОТАТОК

ТЕМА 8. МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНВАЛІДНОСТІ. ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК І ДОНОЗОЛОГІЧНІ СТАНИ НАСЕЛЕННЯ. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ І АНАЛІЗУ ПОКАЗНИКІВ ІНВАЛІДНОСТІ

Мета заняття. Ознайомитися з особливістю обліку інвалідності і засвоїти методику її розрахунку.

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Інвалідність – важливий показник здоров'я населення. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку і аналіз показників інвалідності. Інвалідність як показник здоров'я населення. Порушення функцій організму, які призводять до інвалідності. Групи інвалідності. Причини інвалідності. Класи хвороб, що зумовлюють основні причини інвалідизації населення. Показники інвалідності: загальна інвалідність (контингенти інвалідів), первинна інвалідність (інвалідизація). Структура причин загальної та первинної інвалідності. Травматизм як причина інвалідності дитячого та дорослого населення. Інвалідність серед дитячого та дорослого населення. Регіональні особливості і динаміка показників інвалідності.

Вміти:

Розраховувати і аналізувати показники інвалідності, застосовувати їх у практичній діяльності лікаря, розробляти заходи, спрямовані на зниження інвалідності серед населення.

Обліково-звітна медична документація:

1. *Акт огляду медико-соціальною експертною комісією (ф. 157/о).*
2. *Виписка з акту огляду медико-соціальною експертною комісією (ф. 158-2/о).*
3. *Статистичний талон огляду медико-соціальною експертною комісією (ф. 159/о).*

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 155–163.
3. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – С. 130–174.
4. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ.занятію по теме «Медико-социальные проблемы инвалидности населения и методика ее изучения» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002, «Педиатрия» 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. С.Г. Усенко, В.А. Огнев. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 31 с.
5. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Методика изучения и оценки физического развития населения» для студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В.А. Огнев, С.Г. Усенко. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 14 с.
6. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 92–108.
7. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1

Варіант № _____

Згідно з обліково-звітною документацією необхідно провести аналіз і оцінити стан інвалідності в районі. Для цього розрахуйте показники інвалідності, зробіть висновки і розробіть пропозиції щодо поліпшення стану в цій сфері.

Вихідні дані для самостійної роботи представлені в *дод. 3* зошита. При виконанні роботи необхідно використовувати дані свого варіанту, підставити їх в словесну формулу і провести обчислення.

Аналіз інвалідності

Загальна інвалідність:

$$\frac{\text{Кількість осіб, які отримують пенсії по інвалідності} \text{ _____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ _____}} \times 1000 = \text{ _____ } \%$$

*Первинний вихід на інвалідність:

$$\frac{\text{Кількість всіх нових випадків виходу на інвалідність} \text{ _____}}{\text{Середньорічна чисельність населення} \text{ _____}} \times 10\,000 = \text{ _____ } \text{‰}$$

Структура контингентів інвалідів залежно від статі, віку, групи, виду інвалідності, причини виходу на інвалідність та ін.:

Кількість осіб, які мають інвалідність, певної статі, віку, групи, види, причини та ін. _____

$$\frac{\text{_____}}{\text{Загальна кількість осіб, які отримують пенсії по інвалідності (загальна кількість інвалідів) _____}} \times 100 = \text{ _____ } \%$$

Структура первинної інвалідності залежно від статі, віку, групи, виду інвалідності, причини виходу на інвалідність та ін.:

Кількість осіб, вперше визнаних інвалідами певної статі, віку, групи, види, причини та ін. _____

$$\frac{\text{_____}}{\text{Загальна кількість осіб, вперше визнаних інвалідами} \text{ _____}} \times 100 = \text{ _____ } \%$$

Зміна групи інвалідності при повторному огляді:

Кількість осіб, яким змінили групу інвалідності при повторному огляді _____

$$\frac{\text{_____}}{\text{Загальна кількість інвалідів, які пройшли переогляд за рік} \text{ _____}} \times 100 = \text{ _____ } \%$$

Рух інвалідів протягом року:

$$\text{Кількість інвалідів на початок року} \text{ _____} + \text{кількість вперше визнаних інвалідами} \text{ _____} - \text{кількість інвалідів, що вибули} \text{ _____} = \text{кількість інвалідів на кінець року}$$

*Реабілітація інвалідів:

$$\frac{\text{Кількість реабілітованих інвалідів} \text{ _____}}{\text{Кількість інвалідів, які були під наглядом} \text{ _____}} \times 100 = \text{ _____ } \%$$

Аналіз та висновки

Заходи щодо поліпшення здоров'я населення:

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 9. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Мета заняття. Ознайомитися з основами комплексної оцінки здоров'я населення.
У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Показники здоров'я населення. Основні джерела інформації при вивченні здоров'я населення. Критерії і групи здоров'я. Комплексна оцінка індивідуального здоров'я. Оцінка якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення. Інтегральні показники комплексної оцінки здоров'я населення: коефіцієнт життєстійкості населення; індекс людського розвитку. Показники системи оцінки здоров'я населення ВООЗ (Summary Measures of Population Health): показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на інвалідність – DALE (disability-adjusted life expectancy), показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на здоров'я – HALE (health-adjusted life expectancy).

Вміти:

Аналізувати показники популяційного здоров'я; застосовувати у практиці охорони здоров'я.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – С. 70–74, 124–141.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 95–101.
3. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Медико-социальные проблемы здоровья населения и методика его изучения» для подготовки студентов дневной формы обучения по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия» 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В.А. Огнев, Н.А. Галичева, К.М. Сокол. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 26 с.
4. Збірник тестових завдань до державного випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. ; за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 200 с.
5. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 82–91.
6. Лекційний курс кафедри.

ДЛЯ НОТАТОК

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 10. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ПРИЧИН СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ В ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

Мета заняття. Ознайомитися з причинами соціальної несправедливості в забезпеченні здоров'я населення.

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Методологія аналізу причин соціальної нерівності стосовно здоров'я і його охорони. Перешкоди на шляху забезпечення необхідних умов для підтримки індивідуального здоров'я. Соціальна нерівність як причина незадовільного доступу до медичної допомоги та соціальної підтримки. Аналіз причин соціальної нерівності стосовно здоров'я і його охорони. Шляхи поліпшення стану здоров'я всіх верств населення.

Вміти:

Виявляти причини соціальної нерівності і розробляти заходи щодо їх усунення.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000.
3. Методичні рекомендації кафедри.
5. Лекційний курс кафедри.

ДЛЯ НОТАТОК

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 11. ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗ'ЯСНЮВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ (АДВОКАЦІЯ) ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА МЕДИЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

Мета заняття. Ознайомитися з інформаційно-роз'яснювальною діяльністю медичного працівника (адвокацією) в системі охорони здоров'я.

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація), як складова частина медичної профілактики. Інформування суспільства, осіб, які приймають рішення, політиків про існуючі та потенційні загрози для здоров'я, проблеми зі здоров'ям, потреби у профілактичних заходах. Мистецтво і техніка інформування, впливу і мотивації людей, установ, аудиторій з важливих питань детермінант здоров'я. Завдання і зміст роботи центрів громадського здоров'я, їх структурних підрозділів, взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я. Розробка профілактичних стратегій щодо захисту і зміцнення здоров'я, зменшення негативного впливу, детермінантний стан здоров'я населення. Профілактичні програми та стратегії профілактики захворювань.

Вміти:

Проводити інформаційно-роз'яснювальну діяльність (адвокацію) серед осіб, які приймають рішення, політиків про існуючі та потенційні загрози для здоров'я, проблеми зі здоров'ям, потреби в профілактичних заходах.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 95–101.
3. Социальная гигиена и организация здравоохранения / под ред. Н.Ф. Серенко, В.В. Ермакова. – Москва : Медицина, 1984. – С. 185–188.
4. Методичні матеріали кафедри.
5. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1

На підставі наведених нижче ситуаційних завдань (необхідно вирішити один з варіантів) проведіть адвокаційну кампанію. Визначте шляхи вирішення конфлікту.

Варіант 1

У приватній клініці виник конфлікт між лікарем-терапевтом і пацієнтом, який полягає в наступному. Пацієнт М. звернувся по допомогу до лікаря Л. з певними скаргами. Лікар, зібравши анамнез, поставив первинний діагноз і призначив відповідне лікування. Пацієнт оплатив медичну послугу, пройшов курс лікування, але полегшення не настало. Звернувшись до іншого лікаря, пацієнту був поставлений інший діагноз і призначено інше лікування. Пацієнт вмсунув претензії до лікаря, який поставив первинний діагноз і написав скаргу на лікаря. Визначте шляхи вирішення конфлікту?

Варіант 2

Хвора А., 45 років, звернулася із заявою до головного лікаря поліклініки з вимогою замінити лікаря. Вона пояснювала свою вимогу тим, що лікар неуважний, недобросовісно ставиться до своїх обов'язків. Головний лікар категорично відмовив хворій у зміні лікаря і запропонував звернутися до приватної клініки, оскільки у нього всі лікарі перевантажені і не можуть бути уважні до кожного хворого. Хвора написала скаргу на головного лікаря в департамент охорони здоров'я міської ради.

Оцініть правомірність дій головного лікаря поліклініки. Чи має пацієнт право на вибір лікаря? Визначте шляхи вирішення конфлікту.

Варіант 3

До приватного стоматолога звернувся громадянин для протезування 3 зубів. Після проведеної процедури у пацієнта утворилися нагноєння і нориці. При обстеженні з'ясувалося, що це було наслідком неналежного виконання стоматологом своєї роботи. Зокрема, за даними ортопантограми канали зубів були запломбовані не на всьому протязі, і під час лікування зуба пломбувальна речовина була виведена за межі кореня, в результаті чого у пацієнта утворилися нориці. Запалення слизової оболонки сталося внаслідок постійної травматизації слизової оболонки через глибоко посажені коронки. Наразі пацієнт потребує серйозного тривалого лікування та повторного протезування. Пацієнт має намір подати заяву на лікаря стоматолога в департамент охорони здоров'я міської ради та прокуратуру.

Чи є підстави для притягнення лікаря-стоматолога до цивільно-правової відповідальності? Визначте шляхи вирішення конфлікту?

Варіант 4

Хворий К., 44 роки, госпіталізований до хірургічного відділення з приводу пухлини в легені. Медична сестра, яка виконувала призначення лікаря, під час чергової маніпуляції сказала пацієнтові, що його стан безнадійний і лікування не матиме жодних результатів, можливо у нього розвинеться рак легені. У результаті хворий К. зробив спробу суїциду, його родичі написали скаргу в департамент охорони здоров'я міської ради та подали позов про компенсацію заподіяної моральної шкоди. Визначте шляхи вирішення конфлікту?

Варіант 5

Громадянин П. звернувся в стоматологічну поліклініку для лікування зубів за полісом обов'язкового медичного страхування. На одному з етапів санації порожнини рота лікар-стоматолог рекомендував пролікувати зуб зі зруйнованою коронкою в платному кабінеті. Після проведеного лікування за готівковий розрахунок гр. П. звернувся з претензією про повернення грошей, витрачених на лікування даного зуба, приклавши копії договору і чека.

Чи правомірні вимоги пацієнта про повернення грошей? Визначте шляхи вирішення конфлікту?

Варіант 6

Чоловік прийшов на прийом в амбулаторію сімейного лікаря. Лікар призначив йому обстеження, але він сказав, що робив ці обстеження минулого місяця під час періодичного медичного огляду і не буде проходити їх повторно. Його відправили за результатами. Фельдшер центру здоров'я відмовила йому у видачі результатів обстеження. Пацієнт повернувся до лікаря без результатів. Лікар попросив фельдшера центру здоров'я видати результати пацієнту на руки, але фельдшер сказала, що результатів ЕКГ та ОАК крові цього пацієнта у них немає і що пацієнтові необхідно звернутися в центр первинної МСД. Чоловік засмутився, у нього підвищився артеріальний тиск до 180/100. Гіпертонічний криз ускладнився інфарктом. Його родичі написали скаргу в департамент охорони здоров'я міської ради та подали позов про компенсацію заподіяної моральної шкоди. Визначте шляхи вирішення конфлікту?

Варіант 7

Чоловік, чекаючи своєї черги на прийом до лікаря в поліклініці, зауважив, що лікар періодично заводить пацієнтів у кабінет без черги. Обурений пацієнт висловив своє невдоволення з приводу ситуації, що склалася, головному лікарю, який пояснив, що поліклініка може надавати платні медичні послуги і прийом платних пацієнтів здійснюється позачергово. Так і не дочекавшись своєї черги, чоловік був змушений звернутися по допомогу до іншої медичної установи, а скаргу направив у департамент охорони здоров'я міської ради. Визначте шляхи вирішення конфлікту?

Варіант 8

Лікар призначив хворій С. димедрол. Незабаром після застосування препарату з'ясувалося, що у жінки розвився спазм дихальних шляхів. При перевірці виявилось, що лікар у рецепті не вказав необхідне дозування препарату. У зв'язку з ускладненням потерпіла написала скаргу з приводу того, що лікар недбало поставився до її здоров'я і зажадала відшкодування матеріального збитку. Пацієнтка направила офіційну скаргу в департамент охорони здоров'я міської ради. Визначте шляхи вирішення конфлікту?

На допомогу для вирішення ситуаційної задачі

1. Мішені: лікар, пацієнт, клініка, департамент охорони здоров'я міста, департамент охорони здоров'я області, родичі пацієнта, територіальна громада.

2. Завдання:

- локалізація проблеми (мінімізація конфлікту);
- спроба вирішення конфлікту;
- підбір інструментів і способів їх застосування.

3. Мета: вирішення питання про правильність постановки діагнозу і призначеного лікування.

4. Інструменти, за допомогою яких ми можемо вирішити проблему:

- переговори (лікар–пацієнт, пацієнт–керівництво клініки);
- консультації (керівництво, колеги, адвокати);
- офіційні звернення: консиліуми для підтвердження правомірності предмета конфлікту, з боку пацієнта – офіційний запит в департамент міста або області;
- демонстрації, мітинги, ЗМІ, Інтернет.

5. Втрати:

- репутаційні;
- економічні;
- соціальні;
- здоров'я.

Втрати з обох сторін.

6. Профілактика: використання даного досвіду для недопущення подібної ситуації в майбутньому.

ВАРІАНТ №__

Адвокаційне рішення ситуаційної задачі

1. Мішені:

2. Завдання:

3. Мета:

4. Інструменти, за допомогою яких ми можемо вирішити проблему:

5. Втрати:

6. Профілактика:

Висновок

ДЛЯ НОТАТОК

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 12. ПРОМОЦІЯ ЗДОРОВ'Я. ВИДИ, ФОРМИ І МЕТОДИ

Мета заняття. Дати характеристику промоції здоров'я, різних рівнів і видів профілактики і профілактичних програм на національному, регіональному та міжнародному рівнях; методи, засоби санітарної освіти щодо формування здорового способу життя.

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Визначення понять «промоція здоров'я», «здоровий спосіб життя», «санітарна освіта», «профілактика». Профілактика як механізм збереження здоров'я населення, види профілактики. Профілактичні програми та стратегії профілактики захворювань. Значення формування здорового способу життя для збереження і зміцнення здоров'я населення. Провідні чинники способу життя, які впливають на стан здоров'я населення. Напрямки формування здорового способу життя.

Заклади охорони здоров'я, відомства і служби, які беруть участь у формуванні здорового способу життя. Завдання і зміст роботи центрів здоров'я, їх взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я. Методи і засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення, їх особливості в різних закладах охорони здоров'я. Розробка профілактичних стратегій зі зменшення негативного впливу захворюваності та травматизму на стан здоров'я населення. Розробка анкет для вивчення факторів, що впливають на стан здоров'я населення. Складання плану лекцій.

Вміти:

Оволодіти навичками складання і читання лекції (бесіди) на санітарно-освітню тему.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – С. 124–142.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 645–668.
3. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / зад ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – С. 234–236.
4. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Промоция здоровья» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В.А. Огнев, А.Н. Зинчук. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 14 с.
5. Социальная медицина и организация здравоохранения : метод. указ. для студентов к практ. занятию по теме «Организация, методы и способы медико-гигиенического обучения и воспитания населения» для подготовки студентов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002 «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело», 7.12010005 «Стоматология» / сост. В.А. Огнев, А.Н. Зинчук. – Харьков : ХНМУ, 2016. – 26 с.
6. Збірник тестових завдань до державного випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф. Москаленко та ін. ; за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 200 с.
7. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики : навч. посібник для студентів мед. ф-тів / за ред. В.А. Огнева. – Харків : Майдан, 2005. – С. 281–285.
8. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1

Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – 360 с.

На підставі наведених у посібнику (с. 235–236) проблемних для суспільства тем розробити анамнестичну анкету для вивчення факторів, що впливають на здоров'я населення (див. приклад с. 352–354):

АНКЕТА
для вивчення

Шановний (-а) _____

№ пор.	Питання	Варіант відповіді	Код
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

" _____ " _____ 20__ р. _____

Завдання 2

Підготувати пам'ятку на вільну тему з формування у населення здорового способу життя:

Пам'ятка

" _____ " _____ 20__ р. _____

Завдання 3

Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / за ред. Ю.В. Вороненка. – Київ : Здоров'я, 2002. – 360 с.

На підставі наведених тем лекцій, використовуючи дод. 62 (посібник* с. 355–356), а також відповідну темі літературу, скласти план і підготувати лекцію:

Перелік тем лекцій з пропаганди здорового способу життя

1. Куріння – шкідлива звичка.
2. Шкода самолікування.
3. Аборт і його наслідки.
4. Профілактика алергічних захворювань.
5. Сучасна наука про раціональне харчування.
6. Профілактика дитячих інфекційних захворювань.

7. Принципи охорони здоров'я матері і дитини в Україні.
8. Догляд за немовлятами.
9. Серцево-судинні захворювання і заходи їх профілактики.
10. Виразкова хвороба шлунка та її попередження.
11. Неврози і їх попередження.
12. Гігієна розумової праці.
13. Здорові зуби і догляд за ними.
14. Туберкульоз і його профілактика.
15. Профілактика травматизму.
16. Рахіт і його профілактика.
17. Онкологічні захворювання і заходи їх профілактики.
18. Вплив алкоголю на здоров'я.
19. Алкоголізм і потомство.
20. Соціальні аспекти алкоголізму.

ПЛАН

лекції " _____ "

" _____ " _____ 20__ р. _____

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ТЕМА 13. КОМУНІКАЦІЯ І СОЦІАЛЬНА МОБІЛІЗАЦІЯ В ІНТЕРЕСАХ ЗДОРОВ'Я. ПРЕС-РЕЛІЗИ ТА ЗВ'ЯЗОК З ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Мета заняття. Ознайомитися з комунікацією і соціальною мобілізацією в інтересах хворого.

У результаті вивчення теми студент повинен:

Знати:

Комунікація і соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Прес-релізи та їх зв'язок із засобами масової інформації. Значення комунікації в питаннях збереження і зміцнення здоров'я. Форми комунікацій. Комунікаційні канали. Значення зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації. Проблеми і можливі помилки. Прес-реліз в громадському здоров'ї як важлива форма донесення медичної інформації до широкого загалу: правила складання і використання.

Вміти:

Проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу серед осіб, які приймають рішення, політиків про існуючі та потенційні загрози для здоров'я, проблеми зі здоров'ям, потреби в профілактичних заходах. Складати прес-релізи.

Рекомендована література

1. Громадське здоров'я : підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева [та ін.]. – вид. 3-є. – Вінниця : Нова Книга, 2013.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000.
3. Методичні рекомендації кафедри.
4. Лекційний курс кафедри.

Самостійна робота

Завдання 1

На підставі наведених нижче тем ситуаційних новин, а також відповідно до теми літератури складіть **прес-реліз** на одну з тем:

Зразкові напрямки

в системі охорони здоров'я для складання прес-релізу

1. Розвиток системи охорони здоров'я, реформування, стратегія:

- зміни мережі лікувально-профілактичних закладів;
- формування національної служби охорони здоров'я;
- відкриття перинатальних центрів в обласних містах;
- нова система фінансування системи охорони здоров'я;
- призначення нового керівництва та інші кадрові перестановки.

2. Просування медичних послуг і зміна цінової політики:

- нові оперативні втручання;
- пропозиції зі зміни вартості медичних послуг;
- медична ефективність від впровадження нових медичних технологій.

3. Профілактичні заходи в системі охорони здоров'я:

- роль вакцинації та імунізації в забезпеченні здоров'я населення;
- навколишнє середовище та здоров'я;
- безпека харчових продуктів;
- профілактика кору і краснухи;
- профілактика серцево-судинних захворювань;
- гіподинамія як фактор ризику серцево-судинних захворювань;
- здоров'я ротової порожнини;
- вода і санітарія;
- житло і здоров'я;
- наркозалежність – це хвороба.

4. Ринкові тенденції та інтелектуальне лідерство:

- нові маркетингові дослідження, огляди й опитування;
- ринкові тенденції, що впливають на роботу лікувально-профілактичних закладів;
- надихаючі історії, пов'язані з системою охорони здоров'я;
- прогноз з розвитку системи охорони здоров'я та інша аналітична інформація;
- нові тенденції в галузі забезпечення медико-санітарною допомогою;
- експертні поради з важливих питань у системі охорони здоров'я;
- розвінчання традиційних «міфів» у системі охорони здоров'я;
- корисні поради для пацієнтів.

5. Розширення бази пацієнтів і реклама своєї діяльності:

- рекламні заходи щодо діяльності лікувально-профілактичного закладу;
- проведення конференцій, круглих столів, зустрічей, бесід та ін. про успіхи лікувально-профілактичного закладу;
- реклама медичної діяльності за участю відомих фахівців у системі охорони здоров'я.

6. Брендинг:

- ребрендинг лікувально-профілактичних установ;
- створення нових web-сайтів або оновлення існуючого.

7. Суспільство і благодійність:

- благодійна діяльність;
- спонсорська підтримка.

8. Заходи:

- святкові заходи в системі охорони здоров'я;
- рекламні заходи і акції в системі охорони здоров'я;
- участь у медичних виставках, конференціях, семінарах тощо;
- внутрішні заходи лікувально-профілактичного закладу (ювілеї, урочисте відкриття нових установ, навчальні заходи для персоналу тощо).

9. Юридичні повідомлення та захист репутації медичних установ:

- передача права власності медичних установ;
- реорганізація медичних установ;
- реагування на подачу позову проти медичного закладу;
- реагування на звинувачення проти медичного закладу.

На допомогу для складання прес-релізу

1. **Заголовок.** Часто з *підзаголовком*. Тема містить необхідний мінімум слів, але при цьому розкриває ключову ідею прес-релізу. Його *завдання* – привернути увагу і спонукати прочитати весь текст. По можливості заголовок повинен бути яскравим, «гучним» і таким, що запам'ятовується. *Підзаголовок* більш повно розкриває тему тексту і суть новини. Хороший підзаголовок складається з одного речення, лаконічно відповідає на питання «*Про що цей прес-реліз?*».

2. **Лід – перший абзац.** У ньому міститься найважливіша інформація, цей розділ повинен відповісти на п'ять питань: хто, що зробив, де, коли, чому.

3. **Тіло прес-релізу – основна частина.** У цьому розділі викладаються подробиці, факти.

4. **Наступні абзаци.** Решта тексту вашого прес-релізу повинна складатися з коротких абзацив, що підтримують головну позицію.

5. **Цитати** завжди роблять історію більш «читабельною» і правдоподібною. Якщо ви наводите цитату, в ній повинна міститися інформація, яка більше не згадується в релізі.

6. **Дата випуску релізу.** Якщо немає обмежень на дату використання прес-релізу, напишіть зверху сторінки «Для негайного випуску». В іншому випадку напишіть «обмеження або ембарго до (дата і час)».

7. **Назва і місце новин.** Почніть текст прес-релізу з назви міста, в якому відбуваються події (або з якого надходить інформація) Або помістіть дату і місто у верхню ліву частину сторінки.

8. Рекомендації для читача. Якщо у вас більше однієї сторінки тексту, помістіть слово «далі» в центрі нижньої частини першої сторінки. Це вкаже редактору на те, що є додаткова інформація. На останній сторінці, трохи нижче останнього абзацу релізу, в центрі помістіть слово «закінчення». Це вказує на закінчення тексту.

9. Контактна інформація. У висновках прес-релізу вкажіть ім'я, адресу електронної пошти, посаду, назву організації та номер телефону контактної особи. Ви можете привести координати більше однієї контактної особи, основна мета – забезпечити, щоб вказана контактна особа була фахівцем, добре підготовленим до важких питань і практично завжди доступним.

ПРЕС-РЕЛІЗ на тему

1. Заголовок

2. Лід – перший абзац

3. Тіло – основна частина

4. Наступні абзаци

5. Цитати

6. Дата випуску релізу

7. Назва і місце новин

8. Рекомендації для читача

9. Контактна інформація

ДЛЯ НОТАТОК

Дата виконання роботи _____ Підпис викладача _____

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМ 3 і 4

«Методика вивчення і оцінка основних демографічних показників механічного і природного руху населення (динаміка населення). Аналіз демографічної ситуації» і «Методика вивчення і оцінка показників немовлячої і материнської смертності»

Деякі демографічні дані про здоров'я населення ряду областей за 2018 і 2019 рр.

Область	2018 р.			2019 р.						
	Всього населення	Народилось	Померло на 1-му році життя	Всього населення	Діти до 14 років	Населення 50 років і старше	Непрацюючі (діти, пенсіонери)	Всього померло	Народилось	Померло на 1-му році життя
1	273300	2323	28	273200	68300	81960	123789	4180	2377	26
2	134689	1118	13	134534	37670	32288	55645	2220	1130	13
3	156899	1365	15	156785	23518	39196	65234	2320	1380	14
4	238674	1862	22	238532	47706	35780	111234	3554	1932	22
5	362678	2720	31	362312	83332	65216	145897	5725	2826	32
6	853890	7514	92	853759	136601	136601	412342	13746	8367	101
7	655187	4717	57	654877	137524	124427	280765	10740	4912	58
8	356747	2604	33	349876	55980	62978	143564	5458	2694	33
9	977765	7529	84	976547	205075	205075	435697	15429	7715	83
10	239890	1967	20	239549	28746	33537	98786	3473	2036	21

2019							
Обл.	Мертво-народжених	Померло на 1-му тижні життя	Померло на 2–4-му тижні життя	Померло на 1-му місяці життя	Померло на 2–12-му місяцях життя	Померло жінок під час вагітн., пологів, 42 тиж після пологів	К-ть жінок у віці 15–49 років
1	11	6	2	8	17	1	130735
2	5	3	5	7	5	1	20327
3	6	4	3	7	7	1	24818
4	8	4	3	6	16	1	33855
5	11	6	1	8	24	2	49455
6	34	24	0	25	77	1	136618
7	23	11	1	12	46	1	85764
8	11	5	2	7	26	1	47345
9	29	22	1	22	60	2	136890
10	9	5	2	7	14	1	35818

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 7
«Методологічні основи дослідження тягаря хвороб.
Значення результатів для системи громадського здоров'я»
Умовні вихідні дані для виконання самостійної роботи

Патологія	Вага тягаря патології	Середня очікувана тривалість життя до виникнення даної патології	Середня очікувана тривалість майбутнього життя з даною патологією	Середня очікувана тривалість майбутнього життя в популяції
1	Хвороба Альцгеймера та інші деменції	0,67	50	75
2	Сліпота	0,60	1	75
3	Шизофренія	0,58	20	75
4	СНІД	0,55	23	75
5	Опіки 20–60 % тіла	0,44	30	75
6	Перелом стегнової кістки	0,31	40	75
7	Епізод помірної депресії	0,41	30	75
8	Ампутація стопи	0,17	26	75
9	Глухота	0,28	1	75
10	Безпліддя	0,06	25	75
11	Біль у попереку	0,04	30	75

Додаток 3

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 8
«Медико-соціальні аспекти інвалідності. Фізичний розвиток і донозологічні стани серед населення. Методика розрахунку і аналізу показників інвалідності»

Деякі дані роботи поліклініки об'єднаної міської лікарні у 2019 р.

Район	Середньорічна чисельність населення (тис.)	Кількість народжених живими у звітному році	Кількість померлих за рік	Інвалідність населення					
				Кількість осіб, які отримують пенсії по інвалідності (загальна кількість інвалідів)	Кількість всіх нових випадків виходу на інвалідність	Кількість осіб, яким змінили групу інвалідності при повторному огляді	Загальна кількість інвалідів, що пройшли переогляд за рік	Кількість реабілітованих інвалідів	Кількість інвалідів, що вбули
1	34,4	268	450	4200	60	185	3800	622	42
2	34,5	266	462	4100	70	169	3650	541	38
3	34,0	272	435	4000	68	172	3550	512	28
4	35,0	266	441	4250	65	196	3480	561	48
5	35,0	273	427	4500	72	170	4000	644	52
6	34,0	278	442	3950	64	162	3950	589	36
7	34,5	269	418	4150	75	178	3900	560	25
8	34,5	265	428	4050	61	181	3700	563	46
9	34,0	266	435	4450	74	190	4150	650	37
10	34,0	270	442	3900	62	168	3560	570	40
11	34,5	272	445	4150	68	184	3850	585	32
12	34,5	274	462	4000	66	173	3600	568	31
13	34,2	268	434	4390	74	195	3720	689	43
14	35,6	270	470	4215	70	200	4000	658	40
15	34,8	266	456	3895	68	198	3350	612	33
16	34,4	268	450	4200	60	185	3800	622	42
17	34,5	266	462	4100	70	169	3650	541	38
18	34,0	272	435	4000	68	172	3550	512	28
19	35,0	266	441	4250	65	196	3480	561	48
20	35,0	273	427	4500	72	170	4000	644	52
21	34,0	278	442	3950	64	162	3950	589	36
22	34,5	269	418	4150	75	178	3900	560	25
23	34,5	265	428	4050	61	181	3700	563	46
24	34,0	266	435	4450	74	190	4150	650	37
25	34,0	270	442	3900	62	168	3560	570	40

Інформація для студентів

Кафедра розсилає навчально-методичні матеріали для підготовки до практичних занять (при наданні електронних адрес в кімнату № 16).

Крім цього, рекомендована література знаходиться на електронних носіях:

- Репозитарій Харківського національного медичного університету –
http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/375/browse?type=title&submit_browse=%D0%9F%D0%BE+%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%8E
- Сторінка кафедри в соцмережі за посиланням: [facebook.com/groups/socmed.khnm](https://www.facebook.com/groups/socmed.khnm)
- Кафедральний клас програмованих форм навчання (кімната № 16)

На паперових носіях:

- Навчальна бібліотека Харківського національного медичного університету;
- Бібліотека кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я (видача матеріалів у кімнаті № 17).

Додаткові інформаційні ресурси

1. U.S. National Library of Medicine – Національна медична бібліотека США –
<http://www.nlm.nih.gov/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського –
<http://www.dnpb.gov.ua/>
3. Населення України. Демографічний щорічник. – Київ : Держкомстат України –
www.ukrstat.gov.ua
4. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету –
<http://libr.knmu.edu.ua/index.php/biblioteki>
5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Національна наукова медична бібліотека України – <http://www.library.gov.ua/>
7. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка –
<http://korolenko.kharkov.com>

Консультації, прийом відпрацювань пропущених занять на кафедрі проводить черговий викладач:

Понеділок – п'ятниця – з 15.00 до 17.00.

Субота – з 9.00 до 13.00.

Навчальне видання

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я

***Методичні вказівки для самостійної роботи студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня кваліфікація «Магістр медицини»,
професійна кваліфікація «Лікар»,
галузь знань 22 «Охорона здоров'я»,
спеціальність 222 «Медицина»***

Упорядники

Огнев Віктор Андрійович
Сокол Костянтин Михайлович
Чухно Інна Анатоліївна
Ковтун Михайло Іванович
Усенко Світлана Георгіївна
Черненко Інна Іванівна
Помогайбо Катерина Георгіївна
Подпрядова Ганна Анатоліївна
Трегуб Павло Олегович
Орел Ольга Володимирівна
Яременко Альона Володимирівна

Відповідальний за випуск Огнев В.А.

Редактор М. В. Тарасенко
Комп'ютерна верстка О. Ю. Лавриненко

Формат А4. Ум. друк. арк. 2,36. Зам. № 20-33978.

**Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.